

V. Hafta:

Patristik Dönem: (Patristik Felsefe- Kilise Babalarının Felsefesi.)

Origenes (185-245): Yeni Platoncu tutumda bir gnostiktir. “*Peri Arkhon*” (*İlkeler Üzerine*) adlı yapıtından elimizde sadece birkaç parça vardır. Bu yapıtta Origenes, Hristiyan inancı ile ilgili öğretileri bir araya getirmeyi denemiştir. Dolayısıyla, yapıt, tarihteki ilk derlemedir. Burada, Platon’un düşünceleriyle Hristiyanlığa ait görüşlerin içiçe oldukları görülür.

Origenes’e göre, kendiliklerinden ‘iyi’ olmayan, bu yüzden de ‘iyi’ sayılmak zorunda olan varlıkların hepsi, az ya da çok Tanrı’dan uzaklaşmışlar, düşmüşlerdir. Bunlar arınsınlar diye Tanrı, duyusal maddi dünyayı yaratmış, ruhları bir bedene bürümüştür. En az düşmüş olan meleklerdir; en çok da şeytan düşmüştür. İnsan ise, meleklerle şeytan arasında bir yerdedir bu düşüşte. İnsanın ödevi, “düşme” yüzünden kendisine bulaşmış olan “kötü” yü yenmek, kötü itilimleriyle tutkularını bastırmaktır. Ama tam kurtuluş, insan kılığında görünmüş olan (tecessüm, taşahhus etmiş olan) ‘Tanrısal Logos’(‘İsa’) sayesinde olabilir. Origenes, en sonunda, yalnız bütün insan ruhlarının değil, şeytanın da kurtulup, Tanrı’ya döneceği inancındadır. Çünkü O, bir universalisttir.

Augustinus (354-430): Antik Yunan felsefesiyle Ortaçağ Hristiyan felsefesi özellikle Skolastik düşünce arasında birleştirici bir rol oynamıştır. Onun felsefesi, Ortaçağ Hristiyan felsefesinin çıkış noktası ve temelidir. Eserleri arasında en tanınmışları şunlardır:

- 1) *Contra Academicos* (Akademiacılara Karşı): Bu eseri, Şüpheciliğe (Septisizm’e) karşı sert bir tepkidir; adeta bir savaştır.
- 2) *De Beata Vita* (Mutlu Yaşayış Üzerine): Bu eserde, Augustinus, gerçek mutluluğun ancak, Tanrı’nın bilgisiyle elde edilebileceği üzerinde durur.
- 3) *De Ordine* : Bu eser, Tanrısal dünya düzeninde, “iyi” ile “kötü”nün yeri üzerine bir incelemedir.
- 4) *Soliloquia* (Söyleşiler): Bu eserde Augustinus, ruhun ölümsüzlüğü üzerinde durur.
- 5) *De Libero Arbitrio* : Bu eserde, özgür iradeyi inceler.
- 6) *De Civitate Dei*: Bu eserde, Tanrı Devletinden bahseder. Tanrı Devleti ile Yeryüzü Devletinin insanlık tarihindeki savaşını anlatır. Tarih Metafiziği yapar. Bu yapıt, Antikçağ Hristiyanlığının en büyük ve en son savunmasıdır. (Apologia).

- 7) De Trinitate: Hristiyanlıktaki Üçlü Birlik'ten ibaret Tanrı inancını irdeler.
- 8) Confessiones: 'İtiraflar' adıyla Türkçeye çevrilmiş olan bu eserinde hayatının öyküsünü anlatır.
- 9) Retractiones: Geriye Bakışlar'da, araştırmalarını gözden geçirir.

Ona göre, Tanrı, evreni ve insanı özgür iradesiyle özgür olarak yaratmıştır. Ama ilk insan (Hz.Adem) bu özgürlüğü ile günah işlemiştir. Bu yüzden, Tanrı'dan kopmuş ve düşmüştür. Bu düşme yüzünden de, insanın iradesi "kötü" ye yönelmiştir. Bu yönelişten, insanı, yine, ancak, Tanrı'nın lütfu, inayeti kurtarabilir.

Augustinus, Origenes'in şeytan da dahil olmak üzere, bütün düşmüş ruhların sonunda Tanrı'ya dönecekleri anlayışı ile sürekli tekrarlanan (periyodik) bir 'düşme-kurtulma'süreci olduğu görüşüne de karşı çıkmıştır. Ona göre, insanlardan bazılarının kurtulması, bazılarının lanetlenmesi, ki onlar ebedi azaba mahkum edilmişlerdir, Tanrı tarafından önceden belirlenmiştir; yani bu seçim ezelidir. Zaten, Tanrı'nın, oğlu İsa kılığında isteyerek insan olması, zamanı gelince "seçilmişler"e (seçmiş olduklarına) kurtuluşu getirmek ve kendisiyle birlikte yaşayacak olan "kurtulmuşlar"ı şeytandan ayırarak, kıyamete kadar sürecek olan süreci başlatmak içindir. Augustinus, bu düşünceleriyle bir bakıma tarih felsefesinin de kurucusu sayılır. Şöyle ki: Ona göre, insanın, günah yüzünden düşmesinden başlayarak, Tanrı'nın, oğlu İsa kılığında görünüp insana kurtuluş yolunu açmasından geçerek, bu yolun sona ermesine (kıyamete) kadarki süreç, bir defalık tarihi bir olgudur. İşte, bu bir defalık tarihi olguyu Augustinus, 'De Civitate Dei' (Tanrı Devleti) adlı yapıtında anlatır.